

vizcaíno que navarro» (*Textos*, 2.1.3). —² Parlant de grafies geminades d'època medieval, Luis Mitxelena comenta: «Para grafías geminadas en documentos navarros, véase el comentario a *Allauato (Ortiz)*, *Irache*, 1080, diminutivo sin duda de *al(h)aba* 'hija', en *FLV*, 1 (1969), 6 s. En la p. 120, nota 16, se señala que *allaba* es grafía frecuente en autores labortanos como *Haramburu*, 1635, o *Arambillaga*, 1684. No veo bien qué es lo que representa la geminada, ya que falta una notación no ambigua de (*i*), pronunciación que, por otra parte, no sé que se atestigüe en parte alguna. Ramón Blanco Cerril y Kilburn MacMurrough me han indicado verbalmente no hace mucho que habían oído realizaciones de vasc. /l/ de articulación cacuminal» (*Fonética*, 16. 9). —³ Per als descendents aquitànics i bascos d'El(e) nom aquitànic i proto-basc de la divinitat, veg. les cites i etimologia que en dono en *BtrzNfg*. VIII, 1973, 232, 217.

Alàsquer poblat antic a Alzira, V. *ASCLA Alavedra* (te. Querals), V. *Vedre* i *BDC* xxiii, 325

ALBA, l'

Poblet del terme de Santes Creus, a l'esq. del curs mitjà del Gaià; n'havia format part *Les Destres*. Disparem almenys el dubte de si el seu nom, en cas de terminar antigament en -N o en -R, es pot agrupar amb ALBANUS —NP llatí, *Albanum* NL del Laci, *albani*, -a, adj. ètnic dels habitants d'*Alba Longa*, Laci— o amb el romànic ALBARIS, adj. i nom d'arbre, d'on NLL nostres com *Albarells* o *Albareda*. Avui s'hi distingeixen dos veïnats: un de cases escampades i l'altre, *L'Albà Vell* o *Albà de Dalt*, on hi ha l'antiga església i les ruïnes d'un castell de renom. Consta que fou repoblat en el S. x per un G. Muradell (*GGC*, 860); el fort que ja per aquell temps s'hi degué erigir, consta com «castell de *S'Albà*» en el cens de 1359 (*CoDoACA* xii, 52); el fet d'usar-se ja llavors amb article dissuadeix de pensar en cap orig. pre-romà; però si vingués de la segona alternativa s'hi mantindria encara la -r en el S. xiv i no diguem ja del x: val, doncs, només la primera.

No dubtem que en són succedanis o tenen el mateix origen el cogn. *Albà* o *Aubà*, del Princ., *Albà* a Cerdanya (*Vedrinyans*, xxiii, 8.24), *Albà* a Mallorca S. xvii (*DAG*), i fins el nom de *Sant Albà* (de la nostra tradició devota i parèmica); també tinc nota de NLL menors *L'Aubà* al Priorat (*Gratallops*, xiv, 94. 10) i alterat en *Coll Ubà* o *Coll dets Urbans* en les serres mallorquines (*Artà*, xli).

N'és diminutiu *L'Albanell* poblat disseminat entorn d'un mas isolat, al qual potser es deu el nom. Pron. pop.: *l ubanél* Centelles, Vic, *l albanél* St. Bartomeu del Grau (1920). *Albanell*, cogn. mall., ben arrelat, en particular, a *Montuiri* (xl, 14.18), extingit, però, allí avui dia. *Aubanel* cogn. il·lustre a Provença.

Font dels *Albanells* en el terme de Xàbia (xxxiii, 83.6) és, però, un arabisme que ha vingut a coincidir-

hi per atracció de les formes catalanes; provinent de l'àr. *al-ballā'a* 'conduite per on s'escolen aigües sobresores'; aquest mot àrab donà, en forma semblant, per infl. de sufixos romànics, el cast. *albañal* i port. *alvanel* (amb dissimilacions de la ll davant l final), V. *DECat* s. v. *albelló* 143a42, b1, aplicat localment a un abeurador (a4) o a una deu (a28, 38). Un altre NL provinent d'aquest arabisme deu ser el Camí dels *Albadanys* te. Puig de Santa Maria (xxx, 51.21), probablement per dissimilació d'**Albalanys*, metàtesi d'**Albanyals* (= cast. *albañales*).

ALBA, La Vall d'~

Poble de La Plana Septentrional, de caràcter ben rural, ramader i agrícola, per més que sigui d'activa gent i terra productiva; abandonada, com sol passar llavors, per la noblesa i els administradors, no sorprèn gaire que estigués sotmès al mun. de Vilafamés, sense reconèixer-li més grau que el d'«aldeia»; fins que en fou segregat, tot just el 1925; i així no és estrany que no en puguem trobar altra dada que la població, d'uns 500 hab., ja llavors, segons el nomenclàtor estadístic, única amb què figura en la *GGRV* (p. 446). És uns 8 k. al N. de Vilafamés entre la Rambla Viuda i el Pla de l'Arc de Cabanes.

Gràcies a En Joan Fc. Mira, *GrEncicl.* s. v., en ténim dades històriques, i se'n pot veure allà una foto del nucli de cases i nova església: fou donada per Jaume I tot just reconquerida, al Monestir de Benifassà, del qual passà l'a. 1264 als Hospitalers, que hi portaren 13 homes o caps de casa per poblar-la de cristians. Vol dir certament que fins llavors només hi havia moriscos. Com ja ens ho fan endevinar també els noms de masos antics que hi vaig recollir en el terme, de fàcies clarament mossàrab: *Mas del solero* (xxviii, 167. 10), *Mas de Campos* (id. 164.5), *M. de Panissares* (168.21); i el més anomenat i d'aires més vells, *La Pelejana* (-egàna, -ezàna, xxviii, 168.3), al volt del qual s'ha anat fent un veïnat, conegut per *La Pelejana*.

Corrent pel terme 1961 em restà en els ulls un record de blancor arreu, ací i allà amb reflex quasi enlluernador. La toponímia menor i orogràfica, anotada allí aquell dia d'ardent primavera, venint de les serres del Nord ho subratlla així, tot a l'entorn: baixava cap al poble pel «Coll d'*Alba*»; més enllà d'aquest hi ha d'una banda, a l'E., el *Bustal Blanc*; més apartat s'ha format un vt. *Montalba* d'un centenar d'habitants; i immediata al N. del poble, a l'OSO. del Coll d'*Alba*, comença la pda. i Serra de *l'albéa* (167.21; *Albà* és err. tip. sense culpa d'En Mira). Nom que expressa la síntesi lingüística de tot: l'abstracte d'ALBUS amb la forma val. del sufix -ITIA. Verament és la vall blanca, v. ALBA per excel·lència; la de potser per metaplasme sintàctic. Però, com que aquest adj. ja no era viu ni usual en cat. en el S. XIII, res no ens impedeix sospitar que ja els més antics pobladors li donaren el nom de VALLE ALBA, amb la lògica funció adjectiva, pron. *bal-làba* segons fonètica moss., que els nostres interpreta-